

<http://www.luju.ro/motivare-de-manual-judecatorul-de-elita-mihail-udroi-de-la-curtea-de-apel-oradea-a-redactat-cea-mai-clara-hotarare-pronuntata-pe-prescriptie-dupa-deciziile-ccr-udroi-da-de-pamant-cu-circulara-lui-scutea-deciziile-ccr-297-2018-si-358-2022-se-aplica-tutur>

MOTIVARE DE MANUAL – Judecatorul de elita Mihail Udroi de la Curtea de Apel Oradea a redactat cea mai clara hotarare pronuntata pe prescriptie, dupa Deciziile CCR. Udroi da de pamant cu circulara lui Scutea: "Deciziile CCR 297/2018 si 358/2022 se aplica tuturor cauzelor penale care erau pendinte la data de 25 iunie 2018... Configureaza un veritabil criteriu concret de determinare a legii penale mai favorabile... Curtea apreciaza ca fiind eronata analiza efectuata in Nota PICCJ" (Decizia)

Scris de Elena DUMITRACHE | Data: 22.06.2022 15:25

Lumea Justitiei prezinta in exclusivitate argumentatia epocala care ii va linisti pe toti cei care instiga la nerespectarea Deciziilor CCR nr. 297/2018 si nr. 358/2022, in frunte cu procurorul general al Romaniei Gabriela Scutea cu circulara sa abuziva, si continuand cu magistratii care aleg sa dea o alta interpretare Deciziilor Curtii Constitutionale, aducand atingere in final drepturilor fundamentale ale persoanelor vizate de procedurile judiciare.

Udroiu o despoaie pe Scutea

Hotararea pe care Lumea Justitiei a obtinut in exclusivitate reprezinta, din punctul nostru de vedere, cea mai complexa motivare facuta vreodata de un magistrat, in care se transeaza clar si fara echivoc o problema de drept, in acest caz a prescriptiei raspunderii penale.

Decizia definitiva la care facem referire a fost pronuntata miercuri, 22 iunie 2022, de judecatorul Mihail Udroiu (foto) de la Curtea de Apel Oradea - considerat de cei mai multi specialisti drept una dintre cele mai luminate minti din magistratura romana - si reprezinta o adevarata lectie de drept pe problema prescriptiei.

Este vorba despre **Decizia penala nr. 350/A/2022** pronuntata in 22 iunie 2022 in **dosarul nr. 2440/177/2018** prin care **completul format din judecatorii Mihai Udroiu, Denisa Daniela Vidican si Olimipiu Daniel Berindei de la Curtea de Apel Oradea a dispus incetarea procesului penala** fata de o persoana trimisa in judecata pentru amenintare, tulburarea ordinii si linistii publice si violarea sediului profesional, **constatand interventia prescriptiei raspunderii penale, ca urmare a Deciziilor CCR nr. 297/2018 si 358/2022.**

In cuprinsul Deciziei sunt expuse pe larg caracteristicile institutiei prescriptiei raspunderii penale, motivele pentru care este necesara citarea corecta a doctrinei, in speta Dongoroz, ci nu trunchiat precum Parchetul General: **"In acest cadru, Curtea opineaza ca, pentru mentinerea rigorii stiintifice, se impune citarea corecta a opiniilor doctrinare, pentru a se evita erorile de rationament rezultate din citari parțiale și selective, astfel cum sunt cele care apar in Nota Parchetului General nr. 1470 /C/1364/III-13/2022 din 10.06.2022 privind criteriile unitare de aplicare a Deciziei Curtii Constitutionale nr.358/2022 si a Ordonantei de urgenta a Guvernului nr.71/2022".**

De altfel, judecatorul Udroiu puncteaza si ca analiza facuta de procurorul general Gabriela Scutea in ce priveste Deciziile CCR 297/2018 si 358/2022 este eroanata, venind in contradictie atat cu practica instantelor, cat si a parchetelor: **"In consecinta, Curtea apreciaza ca fiind eronata analiza efectuata in Nota Parchetului General nr. 1470 /C/1364/III-13/2022 din 10.06.2022 privind criteriile unitare de aplicare a Deciziei Curtii Constitutionale nr. 358/2022 si a Ordonantei de urgenta a Guvernului nr. 71/2022, prin care se ajunge la concluzia ca examinarea efectelor neconstitutionalitatii art. 155 alin. (1) Cod penal nu antreneaza principiul legii penale mai favorabile".**

Mai mult, judecatorul Mihail Udroiu evidentiaza faptul ca anterior publicarii Deciziei CCR nr. 358/2022, respectiv 9 iunie 2022, **"parchetul achiesa la teza potrivit careia modificarea domeniului de incidenta a dispozitiei din art. 155 alin. (1) C.pen. ca efect al reinterpretarii sale de catre Curtea Constitutionala este asimilabila interventiei unei legi mai favorabile in sensul art. 5 alin. (2) din Codul penal".** Ulterior inasa, **PICCJ si-a modificat "fara fundament aceasta optica in sensul ca dispozitiile art. 155 alin. (1) Cod penal sunt norme de procedura".**

Judecatorul Mihail Udroiu: "Prevederile art. 155 alin. (1) Cod penal, astfel cum au fost modificate prin OUG nr. 71/2022, nu pot de plano produce efecte juridice intreruptive de prescriptie dupa intrarea lor in vigoare in cauzele pendinte"

In motivarea sa, judecatorul Mihail Udroiu face trimitere si la doctrina straina cu privire la Hotararile CJUE, respectiv la profesorul M. Helfer din Germania (un reputat specialist pe dreptul UE din Germania), ale carui clarificari vin sa anuleze circulara Gabrielei Scutea si orice alta hotarare in care se dispune in sensul neaplicarii Deciziilor CCR.

In acest caz, judecatorul Udroiu evidentiaza ca in problematica Deciziilor CCR 297/2018 si 358/2022 **"nu poate fi invocata jurisprudenta Curtii Europene a Drepturilor Omului din cauza Cöeme si altii contra Belgiei (hotararea din 22 iunie 2000) pentru a justifica calificarea prescriptiei raspunderii penale ca institutie de drept procedural, aceasta dezlegare trebuind privita prin raportare la natura procedurala a institutiei prescriptiei in dreptul belgian",** care are alte particularitati fata de dreptul romanesc.

Aplicarea legii penale mai favorabile nu constituie o incalcare a dreptului UE

De asemenea, facand vorbire si despre **compatibilitatea interpretarii date prin Deciziile Curtii Constitutionale nr. 297/2018 si nr. 358/2022 cu dreptul Uniunii Europene si jurisprudenta Curtii de Justitie a Uniunii Europene, judecatorul Mihail Udroi** a aratat, in sensul aplicarii Directivei 1371/2017 privind combaterea fraudelor indreptate impotriva intereselor financiare ale Uniunii prin mijloace de drept penal (**Directiva PIF**), ca aceasta **"nu contine vreo prevedere cu privire la natura juridica a prescriptiei raspunderii penale"**, astfel incat "avand in vedere durata acestor termene de prescriptie, **nu se poate considera ca, prin aplicarea principiilor legii penale mai favorabile consecutiv Deciziilor Curtii Constitutionale si retinerea unei durate aproape duble fata de standardul minim unional se ajunge la o incalcare a dreptului Uniunii Europene**".

In acelasi timp, **raportandu-se la Decizia CJUE din 21 decembrie 2021** pronuntata in cauzele conexe C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 si C-840/19, judecatorul Udroi a evidentiat ca **aceasta nu poate fi "extinsa prin analogie la toate ipotezele care pot pune in discutie incidenta prescriptiei raspunderii penale"**, cu atat mai mult cu cat "din considerentele acestei decizii nu se poate discerne un temei de aplicare retroactiva a unei legi penale substantiale, cum ar fi **Ordonanta de urgenta a Guvernului nr. 71/2022, care ar echivala cu aplicarea retroactiva a legii penale mai severe**".

De altfel, in hotararea redactata magistral de judecatorul Mihail Udroi este explicata pentru prima data taxonomia Curtii Constitutionale, eliminand astfel orice alta interpretare data unor hotarari cu caracter obligatoriu. totodata, Mihail Udroi a tinut sa precizeze ca "nu se poate decela existenta unui risc sistemic de impunitate ca urmare a Deciziilor Curtii Constitutionale, strict prin aplicarea ca lege penala mai favorabila numai a termenelor de prescriptie generala de 8, respectiv 10 ani".

Decizia care trebuie introdusa in manualele de specialitate

Decizia penala nr. 350/A/2022 pronuntata in 22 iunie 2022 in **dosarul nr. 2440/177/2018** prin care **completul format din judecatorii Mihai Udroi, Denisa Daniela Vidican si Olimpiu Daniel Berindei de la Curtea de apel Oradea a dispus incetarea procesului penala** fata de o persoana trimisa in judecata pentru amenintare, tulburarea ordinii si linistii publice si violarea sediului profesional, **constatand interventia prescriptiei raspunderii penale, ca urmare a Deciziilor CCR nr. 297/2018 si 358/2022, va intra cu siguranta in manualele de specialitate fiind extrem de clarificatoare, pe toate aspectele.**

"Astfel fiind, fata de considerentele obligatorii ale Deciziei Curtii Constitutionale nr. 358/2022, Curtea opineaza ca Decizia Curtii Constitutionale nr. 297/2018 este o decizie simpla non-textuala care altereaza activitatea substantiala a normei unice pe care textul o contine, in sensul ca, pana la data modificarii prevederilor art. 155 alin. (1) Cod penal prin Ordonanta de urgenta a Guvernului nr. 71/2022, respectivul text normativ nu a reglementat un caz de intrerupere a prescriptiei raspunderii penale, deoarece unica solutie legislativa pe care textul a reglementat-o de la intrarea sa in vigoare la data de 1 februarie 2014 intra sub puterea general obligatorie a declaratiei de neconstitutionalitate exprimate ca atare prin actul de jurisdicție constitutională.

In consecinta, Curtea apreciaza ca fiind eronata analiza efectuata in Nota Parchetului General nr. 1470 /C/1364/III-13/2022 din 10.06.2022 privind criteriile unitare de aplicare a Deciziei Curtii Constitutionale nr. 358/2022 si a Ordonantei de urgenta a Guvernului nr. 71/2022, prin care se ajunge la concluzia ca actele de procedura indeplinite in perioada 1 februarie 2014 – 25 iunie 2018 si-au produs efectele de intrerupere a cursului termenului de prescriptie", se mai retine in Decizia nr. 350/a/2022.

Redam in continuare pasaje din Decizia nr. 350/A/2022 pronuntata in dosarul

nr. 2440/177/2018, astfel cum a fost redactata de judecatorul Mihail Udroi:

*"Curtea considera ca, incepand cu Codul penal Carol al II-lea (1936), **optiunea legiuitorului roman a fost aceea de a concepe institutia prescriptiei raspunderii penale ca una de drept penal substantial** in toate componentele sale [inclusiv termene (efectele prescriptiei raspunderii penale depind de implinirea unui termen calculat in mod obiectiv, in functie de limitele de pedeapsa prevazute de lege pentru infractiunea savarsita), cauze de incetare sau suspendare, prescriptie speciala].*

Astfel, prescriptia raspunderii penale este reglementata in ansamblul ei in Codul penal, neexistand o reglementare structurata a institutiei in Codul de procedura penala, acesta din urma facand referire la dispunerea unei solutii de clasare, respectiv de incetare a procesului penal in cazul interventiei prescriptiei. Deopotriwa, trebuie avut in vedere ca prescriptia (inclusiv in componentele ce tin de cauzele de intrerupere) este intim legata de conceptul de responsabilitate penala, care implica necesitatea existentei unei legi substantiale care sa permita persoanei sa prevada consecintele actiunilor sale, precum si aplicabilitatea deplina a principiului legalitatii incriminarii si a sanctiunilor (nullum crimen, nulla poena sine lege).

Legiuitorul roman a considerat ca trecerea timpului produce efecte de drept penal substantial fie asupra raspunderii penale (prescriptia raspunderii penale), fie asupra executarii pedepsei (prescriptia executarii pedepsei), care releva inutilitatea exercitarii de catre stat a functiei represive consecutiv comiterii unei infractiunii, facand astfel sa inceteze raportul penal de conflict.

*In acest sens, in Decizia Curtii Constitutionale nr. 443/2017, s-a aratat ca „printre principiile care guverneaza raspunderea penala prezinta relevanta si cel al prescriptibilitatii raspunderii penale. Potrivit acestuia din urma, dreptul statului de a trage la raspundere penala persoanele care savarsesc infractiuni se stinge, daca acesta nu este exercitat intr-un anumit interval de timp. Prescriptia raspunderii penale are la baza ideea ca, pentru a-si atinge scopul, acela al realizarii ordinii de drept, raspunderea penala trebuie sa intervina prompt, cat mai aproape de momentul savarsirii infractiunii, intrucat doar in acest fel poate fi realizata preventia generala si cea speciala si poate fi creat, pe de o parte, sentimentul de securitate a valorilor sociale ocrotite, iar, pe de alta parte, increderea in autoritatea legii. **Cu cat raspunderea penala este angajata mai tarziu fata de data savarsirii infractiunii, cu atat eficienta ei scade, rezonanta sociala a savarsirii infractiunii se diminueaza, iar stabilirea raspunderii penale pentru savarsirea infractiunii nu mai apare ca necesara, deoarece urmarile acesteia ar fi putut fi inlaturate sau sterse.** totodata, in intervalul de timp scurs de la savarsirea infractiunii, autorul acesteia, sub presiunea amenintarii raspunderii penale, se poate indrepta, fara a mai fi necesara aplicarea unei pedepse”.*

***Intreruperea prescriptiei este o institutie de drept substantial**, fiind intim legata de institutia raspunderii penale, in sensul ca evita stingerea rezonantei sociale a faptei ilicite prin efectuarea unor acte din care sa rezulte ca statul nu a renuntat la tragerea la raspundere penala a infractorului. Intreruperea prescriptiei este prevazuta in Partea generala a Codului penal ca incident ce survine pe parcursul termenului de prescriptie.*

Faptul ca aceste acte sunt realizate in cadrul procesului penal reprezinta o forma naturala de exercitare a optiunii represive de catre stat prin intermediul unor acte judiciare, neputand sa transforme natura juridica a institutiei dintr-una de drept substantial in una de procedura, ci doar sa releve ca raspunderea penala continua sa fie relevanta juridic prin deplasarea momentului de la care se socoteste termenul de prescriptie (prevederea inceperii curgerii unui nou termen de prescriptie de la data actului interuptiv si incidenta altei institutii de drept penal substantial – prescriptia speciala a raspunderii penale).

Chiar daca actul judiciar intreruptiv este unul procesual sau procedural, acesta trebuie analizat din perspectiva efectelor pe care le produce sub aspect substantial, atunci cand a fost intocmit in mod legal.

Astfel, **mai intai** trebuie evaluat din perspectiva legii procesuale in aplicarea principiului activitatii legii (*tempus regit actum*) daca actul procesual a fost sau nu legal ori loial intocmit si, daca se retine ca actul judiciar respecta exigentele legale de la data emiterii sale, se trece la **etapa a doua**, care vizeaza evaluarea efectelor substantiale ale actului efectuat in cursul termenului de prescriptie, cand sunt aplicabile dispozitiile de drept penal material, inclusiv in componenta referitoare la legea penala mai favorabila.

Asadar, prescriptia raspunderii penale nu este conceputa de legiuitorul roman ca o institutie procedurala, asa cum este consacrata in legislatia franceza sau belgiana drept o prescriptie (*extinctiva*) a actiunii penale (in considerarea faptului ca actiunea penala, ca orice actiune in justitie, este impiedicata de trecerea unui interval de timp pentru a fi considerata o norma de procedura), care poate fi invocata ca o exceptie de procedura, ci ca **un impediment de drept substantial la punerea in miscare sau exercitarea actiunii penale** (alaturi de alelalte impedimente de drept penale: cauzele justificative sau de neimputabilitate ori de nepedepsire), **care poate fi invocat ca o aparare de fond**.

Efectul principal al acestei institutii este inlaturarea raspunderii penale la data implinirii termenului de prescriptie, iar nu de stingere a actiunii penale (mai intai instanta constata interventia prescriptiei raspunderii penale, iar apoi se retine impedimentul la exercitarea actiunii penale care conduce la solutia de incetare a procesului penal); consecutiv producerii efectului substantial la momentul implinirii termenului de prescriptie, se produce, in subsidiar, si un efect procedural constand in impedimentul la punerea in miscare ori exercitarea actiunii penale; acest efect secundar nu face ca prescriptia raspunderii penale sa poata fi perceputa ca o institutie hibrida atat substantiala, cat si procedurala, deoarece impedimentul procedural este o consecinta directa a efectului substantial principal, neavand valente proprii.

In acest sens, in doctrina de drept comparat (**M. Helfer, La prescrizione del reato: quali i rapporti tra diritto e tempo in Germania, in Austria e, di recente, in Italia?, in Diritto Penale Contemporaneo, 2017, p. 98**), s-a aratat ca prescriptia raspunderii penale reprezinta un instrument de drept penal material care opereaza in contextul procedurilor si produce efecte substantiale cu privire la faptuitor, victima, societate si stat. Deopotriva, in Spania legea penala substantiala se aplica prescriptiei raspunderii penale, institutia neavand o natura procedurala ori mixta (J. a. Choclan Montalvo, *Consumación y prescripción del delito fiscal*, in *actualidad Penal* nr. 10/2000, p. 4).

Fiind o institutie de drept penal, se vor aplica in privinta prescriptiei raspunderii penale regulile legii penale mai favorabile atat in ceea ce priveste termenele, cat si in ceea ce priveste cauzele de intrerupere sau suspendare.

In acest sens, in doctrina relevanta (V. Dongoroz s.a., *Explicatii teoretice ale Codului Penal Roman, Partea Generala*, vol. 3, Editia a II-a, Editura academiei Romane si Ed. C.H. Beck, Bucuresti, 2003, pagina 347) se afirma urmatoarele: „Cum institutia prescriptiei apartine dreptului penal substantial, va fi aplicabil in cazul acestor situatii tranzitorii **principiul legii mai favorabile, atat in ceea ce priveste termenul de prescriptie, cat si al actelor intrerupatoare de prescriptie**. In Codul penal anterior (Codul penal Carol al II-lea), aplicarea legii mai favorabile era expres prevazuta; o atare prevedere nu este necesara, fiindca regula *mitior lex* este aplicabila tuturor reglementarilor din Codul penal; daca totusi codul penal anterior continea o prevedere in acest sens a fost din cauza ca in sistemul legislatiei penale de la 1864 prescriptia era reglementata in Codul de procedura penala si deci supusa regulii *tempus regit actum*; or, pentru a evita orice influenta a sistemului anterior, s-a socotit util sa se prevada expres ca in materie de prescriptie se aplica legea cea mai favorabila. **Pentru stabilirea legii mai favorabile se va compara incadrarea faptei potrivit unei legi si termenul de prescriptie respectiv potrivit aceleiasi legi cu incadrarea faptei potrivit celeilalte legi si cu termenul de prescriptie din aceasta lege**; va fi aplicabila legea care va oferi rezultatul mai favorabil”. tot astfel, in G.C. Raescu, H. asnavorian, tr. Pop, V. Dongoroz s.a., *Codul penal "Regele Carol II", adnotat*, vol. I Partea generala, Editura Socec & Co S.a.R.,

Bucuresti, 1937, p. 12, **profesorul Vintila Dongoroz arata ca „prescriptiunea actiunii penale sau a pedepselor este diferit reglementata prin legi succesive, se aplica legea care prevede prescriptia cea mai scurta, apreciind, totodata, ca prescriptia este o institutie de drept substantial, careia ii este aplicabil principiul legii penale mai favorabile”.**

In acest cadru, Curtea opineaza ca, pentru mentinerea rigorii stiintifice, se impune citarea corecta a opiniilor doctrinare, pentru a se evita erorile de rationament rezultate din citari parțiale și selective, astfel cum sunt cele care apar in Nota Parchetului General nr. 1470 /C/1364/III-13/2022 din 10.06.2022 privind criteriile unitare de aplicare a Deciziei Curtii Constitutionale nr.358/2022 si a Ordonantei de urgenta a Guvernului nr.71/2022.

Tot astfel, in decizia nr. 2/2014 pronuntata de Inalta Curte de Casatie si Justitie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept in materie penala (publicata in Monitorul Oficial, Partea I nr. 319 din 30/04/2014), s-a apreciat ca „se poate afirma cu certitudine ca prescriptia raspunderii penale este guvernata de norme de drept penal substantial, fiind susceptibila de a beneficia de efectele aplicarii mitior lex.”

Deopotriva, in jurisprudenta Curtii Constitutionale (Decizia nr. 1092 din 18 decembrie 2012, publicata in Monitorul Oficial al Romaniei, Partea I nr. 67 din 31 ianuarie 2013) s-a opinat ca in materia prescriptiei raspunderii penale se aplica regulile legii penale mai favorabile. In considerentele acestei decizii instanta de contencios constitutional a aratat ca „prin efectele sale prescriptia inlatura raspunderea penala. aceasta inseamna ca exista o asemenea raspundere, dar care, prin efectul prescriptiei, este inlaturata. In unele legislatii, efectul juridic al prescriptiei este aratat prin aceea ca «inlatura actiunea penala». acest punct de vedere este partial exact, deoarece **prescriptia apartine dreptului penal material, si nu dreptului procesual penal.** asa fiind, prescriptia este o cauza de inlaturare a raspunderii penale. Este adevarat ca, inlaturandu-se raspunderea penala, se inlatura si actiunea penala, dar acesta este un efect derivat, de ordin procesual, ce decurge din primul efect, din inlaturarea raspunderii penale, efect de ordin material. Prin urmare, prescriptia raspunderii penale apare ca o cauza de inlaturare a raspunderii penale si, pe cale de consecinta, ca o cauza de inlaturare sau de neaplicare a pedepsei. aceasta cauza face sa inceteze dreptul de a trage la raspundere penala si obligatia corespunzatoare. Prescriptia are, asadar, caracterul unei renuntari a statului de a mai aplica pedeapsa pentru o fapta savarsita, cu conditia trecerii unui anumit termen sau interval de timp de la data savarsirii faptei. Prin urmare, este de observat ca, dat fiind caracterul de norma de drept penal material, nu se impune instituirea unor dispozitii tranzitorii, intrucat, in acord cu art. 15 alin. (2) din Constitutie reflectat in art. 13 din Codul penal din 1969 („in cazul in care de la savarsirea infractiunii pana la judecarea definitiva a cauzei au intervenit una sau mai multe legi penale, se aplica legea cea mai favorabila.”), legislatia prevede solutia de urmat in cazul conflictului de legi”.

Curtea opineaza ca nu poate fi invocata jurisprudenta Curtii Europene a Drepturilor Omului din cauza Cöeme si altii contra Belgiei (hotararea din 22 iunie 2000) pentru a justifica calificarea prescriptiei raspunderii penale ca institutie de drept procedural, aceasta dezlegare trebuind privita prin raportare la natura procedurala a institutiei prescriptiei in dreptul belgian. Deopotriva, trebuie avut in vedere ca, prin consacrarea in dreptul intern a naturii de drept penal substantial a prescriptiei raspunderii penale cu privire la care se aplica regulile legii penale mai favorabile, a fost creat un standard de protectie a drepturilor fundamentale superior celui care decurge din unele hotarari ale instantei de contencios european al drepturilor omului, care stabileste doar standardul minimal de protectie.

In acest sens, in Decizia Curtii Constitutionale nr. 1092 din 18 decembrie 2012 (publicata in Monitorul Oficial al Romaniei, Partea I nr. 67 din 31 ianuarie 2013), s-a aratat ca „Imprejurarea ca in alte legislatii europene este posibila extinderea termenului de prescriptie si aplicarea imediata a noii reglementari izvoraste din indeplinirea unor conditii cumulative referitoare la caracterul de norma procesual penala a prescriptiei si la imprescriptibilitatea infractiunilor de omor, a crimelor de razboi si a crimelor impotriva umanitatii. Este adevarat ca art. 7 din Conventia pentru apararea drepturilor omului si a libertatilor fundamentale nu poate fi interpretat in sensul impiedicarii

prelungirii duratei termenelor de prescriptie a raspunderii penale, sens in care, prin Hotararea din 22 iunie 2000, pronuntata in Cauza Cöeme si altii impotriva Belgiei, paragraful 149, Curtea de la Strasbourg a statuat ca prelungirea termenului de prescriptie nu implica o incalcare a drepturilor garantate de art. 7, intrucat aceasta dispozitie nu poate fi interpretata ca interzicand o prelungire a termenelor de prescriptie, prin aplicarea imediata a unui drept procedural, in cazul in care infractiunile relevante nu au devenit obiectul unor limitari. Dupa cum se poate observa, in legislatia supusa atentiei instantei europene, termenul de prescriptie are, spre deosebire de legislatia romana, valente procedural penale si, prin urmare, era susceptibil de aplicarea imediata a legii noi. Ca asa stau lucrurile o dovedeste aceeaasi jurisprudenta a Curtii Europene a Drepturilor Omului - Sectia intai, care, 4 ani mai tarziu, si-a nuanat pozitia prin Hotararea din 10 noiembrie 2004, pronuntata in Cauza achour contra Frantei, paragraful 35, statuand ca starea de recidiva este o componenta a sanctionarii penale a unei persoane, astfel incat regulile privind neretroactivitatea legii trebuie sa functioneze si in aceasta materie. Ulterior, la data de 29 martie 2006, Marea Camera a statuat, in aceeaasi cauza, ca nu a fost afectat art. 7 din Conventia pentru apararea drepturilor omului si a libertatilor fundamentale, deoarece nu exista nicio indoiala ca, la momentul aparitiei noii legi (respectiv la 1 martie 1994), reclamantul ar fi putut sa prevada ca, prin comiterea unei infractiuni inainte de 13 iulie 1996 (data la care noul termen legal de 10 ani ar fi expirat), va putea fi considerat recidivist si i se va putea mari pedeapsa pentru a doua fapta in consecinta. El a fost astfel in masura sa prevada consecintele legale ale actiunilor sale si sa isi adapteze conduita in mod corespunzator (paragraful 53). Prin urmare, este de observat ca schimbarea solutiei Curtii Europene a Drepturilor Omului a avut in vedere o analiza la speta, fapt care este de natura a mentine caracterul de norme mai favorabile eventualelor prevederi de drept substantial (cum ar fi cele din speta referitoare la recidiva). **De altfel, chiar in Cauza Cöeme si altii contra Belgiei, dupa ce Curtea a admis aplicarea imediata a unui drept procedural, chiar daca a fost mai sever decat legea anterioara, in paragraful 145 a subliniat ca principiile enuntate in propria jurisprudenta privind aplicarea art. 7 din Conventie reprezinta regula calauzitoare potrivit careia legea penala nu trebuie sa fie pe larg interpretata in detrimentul unui acuzat, de exemplu, prin analogie.** aceeaasi solutie izvoraste si din Hotararea din 25 mai 1993, pronuntata in Cauza Kokkinakis contra Greciei, paragraful 52, si Hotararea din 27 septembrie 1995, pronuntata in Cauza G. contra Frantei, paragraful 26. In sustinerea acelorasi ratiuni, Curtea Constitutionala face trimitere la recenta jurisprudenta a Curtii Europene, care, prin Hotararea din 24 ianuarie 2012, pronuntata in Cauza Mihai toma contra Romaniei, publicata si in Monitorul Oficial al Romaniei, Partea I, nr. 839 din 13 decembrie 2012, a statuat in paragraful 26 ca art. 7 din Conventia pentru apararea drepturilor omului si a libertatilor fundamentale cere, in virtutea unor principii bine stabilite, ca legea „sa interzica aplicarea retroactiva a legislatiei penale mai punitive in detrimentul acuzatului si sa garanteze aplicarea retroactiva a legislatiei mai favorabile” [a se vedea Hotararea din 17 septembrie 2009, pronuntata in Cauza Scoppola contra Italiei (nr. 2) pct. 93 si 109]. **totodata, este indiscutabil recunoscut in teoria juridica ca regula generala de solutionare a conflictelor de legi in timp, in materie penala, impune aplicarea normelor mai putin severe** si ca, dincolo de jurisprudenta Curtii Europene a Drepturilor Omului, care din aceasta perspectiva este mai restrictiva, Constitutia Romaniei dispune in art. 20 alin. (2) ca, **daca exista neconcordante intre pactele si tratatele internationale privitoare la drepturile omului la care Romania este parte si legile interne, vor avea prioritate acestea din urma ori de cate ori contin dispozitii mai favorabile”.**

Prin urmare, fiind o institutie de drept penal substantial, aplicarea mecanismului legii penale mai favorabile trebuie sa tina seama de Decizia Curtii Constitutionale nr. 265 din 6 mai 2014 (publicata in Monitorul Oficial al Romaniei nr. 372 din 20 mai 2014) prin care a statuat aplicarea globala a legii penale mai favorabile.

In acest context trebuie mentionat ca nu numai in decizia nr. 2/2014 pronuntata de Inalta Curte de Casatie si Justitie - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept in materie penala, ci si in Decizia Curtii Constitutionale nr. 265 din 6 mai 2014, prescriptia raspunderii penale este apreciata ca fiind o institutie care apartine dreptului penal material si este supusa principiilor legii penale mai favorabile, diferenta dintre cele doua curti plasandu-se in aprecierea diferita a modului de aplicare a legii penale mai favorabile [„intrucat nu se poate retine ca norma din Codul penal care reglementeaza cu privire la o anumita institutie de drept penal (recidiva, concurs de infractiuni, prescriptie etc.) este independenta de legea careia ii apartine. aceasta distinctie are o deosebita importanta pentru intelegerea conceptului de lege, pentru ca numai asa se poate oferi notiunii de «lege penala mai favorabila» un inteles constitutional”].

In consecinta, Curtea apreciaza ca fiind eronata analiza efectuata in Nota Parchetului General nr. 1470

/C/1364/III-13/2022 din 10.06.2022 privind criteriile unitare de aplicare a Deciziei Curtii Constitutionale nr. 358/2022 si a Ordonantei de urgenta a Guvernului nr. 71/2022, prin care se ajunge la concluzia ca examinarea efectelor neconstitutionalitatii art. 155 alin. (1) Cod penal nu antreneaza principiul legii penale mai favorabile.

Aceasta concluzie vine in contradictie cu practica instantelor si chiar a parchetelor (inclusiv a Parchetului de pe langa Inalta Curte de Casatie si Justitie) in interpretarea art. 155 alin. (1) Cod penal in lumina Deciziei Curtii Constitutionale nr. 297/2018, anterior publicarii Deciziei nr. 358/2022, prin care se considera ca, in aplicarea legii penale mai favorabile (implicit prin considerarea institutiei intreruperii prescriptiei raspunderii penale ca fiind una de drept material), cursul prescriptiei este intrerupt prin indeplinirea oricarui act care trebuie comunicat suspectului sau inculpatului, iar nu a oricarui act de procedura. astfel, anterior datei de 9 iunie 2022, parchetul achiesa la teza potrivit careia modificarea domeniului de incidenta a dispozitiei din art. 155 alin. (1) C.pen. ca efect al reinterpretarii sale de catre Curtea Constitutionala este asimilabila interventiei unei legi mai favorabile in sensul art. 5 alin. (2) din Codul penal, pentru ca ulterior, in data de 10 iunie 2022, consecutiv publicarii Deciziei Curtii Constitutionale nr. 358 din 26 mai 2022, sa isi modifice fara fundament aceasta optica in sensul ca dispozitiile art. 155 alin. (1) Cod penal sunt norme de procedura.

Orientarea in sensul calificarii art. 155 alin. (1) Cod penal ca fiind o lege substantiala supusa regulii mitior lex decurgea si din caile de atac exercitate de parchet, precum si din deciziile pronuntate de instantele de control judiciar. De pilda, in recursul in casatie promovat de Parchetul de pe langa Curtea de apel Cluj, Inalta Curte de Casatie si Justitie a aratat ca „efectele Deciziei nr. 297/2018 a Curtii Constitutionale a Romaniei au influenta asupra dispozitiilor art. 5 Cod penal privind aplicarea legii penale mai favorabile pana la judecarea definitiva a cauzei, organul judiciar avand atributul sa identifice daca, pana la implinirea termenului general al prescriptiei raspun derii penale, a fost indeplinit un act care, potrivit legii, trebuia comunicat sus pec tului sau inculpatului, cu posibilitatea aplicarii dispozitiilor privind intreru perea cursului prescriptiei si a celor ce reglementeaza prescriptia speciala a raspunderii penale, situatie in functie de care se stabileste legea penala mai favorabila” (I.C.C.J., sectia penala, decizia nr. 174/RC din 15 mai 2019, www.scj.ro).

I.3. Referitor la natura si efectele solutiilor pronuntate de Curtea Constitutionala cu privire la dispozitiile art. 155 alin. (1) Cod penal

Prin **decizia nr. 297 din 26 aprilie 2018** referitoare la exceptia de neconstitutionalitate a dispozitiilor art.155 alin. (1) din Codul penal (publicata? in Monitorul Oficial al Romaniei, Partea I, nr. 518 din 25.06.2018), Curtea Constitutionala a admis exceptia de neconstitutionalitate si **a constatat ca solutia legislativa? care prevede intreruperea cursului termenului prescriptiei raspunderii penale prin indeplinirea „oricarui act de procedura? in cauza?”**, din cuprinsul dispozitiilor art. 155 alin. (1) din Codul penal, **este neconstitutionala?**, deoarece respectivele dispozitii legale „31. (...) sunt lipsite de previzibilitate si, totodata, contrare principiului legalitatii incriminarii, intrucat sintagma «oricarui act de procedura?» din cuprinsul acestora are in vedere si acte ce nu sunt comunicate suspectului sau inculpatului, nepermitandu-i acestuia sa? cunoasca aspectul intreruperii cursului prescriptiei si al inceperii unui nou termen de prescriptie a raspunderii sale penale”.

Prin Decizia nr. 358 din 26 mai 2022 referitoare la exceptia de neconstitutionalitate a dispozitiilor art. 155 alin. (1) din Codul penal (publicata? in Monitorul Oficial al Romaniei, Partea I, nr. 565 din 9 iunie 2022), Curtea Constitutionala a admis exceptia de neconstitutionalitate si a constatat ca **dispozitiile art. 155 alin. (1) din Codul penal sunt neconstitutionale in ansamblul lor.** Pentru a decide astfel, instanta de contencios constitutional a

retinut ca „55. (...) Decizia nr. 297 din 26 aprilie 2018 sanctioneaza «solutia legislativa» pe care textul de lege criticat o continea, astfel ca, (...), aceasta nu va putea fi incadrata in categoria deciziilor interpretative/cu rezerva de interpretare.”, ci „61. (...), prin efectele pe care le produce, (...) imprumuta natura juridica a unei decizii simple/extreme, intrucat, constatand neconstitutionalitatea faptului ca intreruperea cursului termenului prescriptiei raspunderii penale se realiza prin indeplinirea «oricarui act de procedura in cauza», **Curtea a sanctionat unica solutie legislativa pe care dispozitiile art. 155 alin. (1) din Codul penal o reglementau (s.n.)**”.

Curtea opineaza ca imperativul respectarii efectului general obligatoriu al actelor de jurisdicție constitutională, consfintit de prevederile art. 147 alin. (4) din Constitutie, reprezinta, fara indoiala, edificiul ordinii juridice constitutionale specifice statului de drept. aceasta este caracterizata in mod idiomatice de suprematia legii fundamentale – si preeminenta dreptului – sanctionata in primul rand prin obligativitatea fata de toate persoanele (erga omnes) a Deciziilor Curtii Constitutionale, in raport cu toate puterile etatice, inclusiv fata de puterea judecatoreasca.

Curtea Constitutionala a statuat ca „puterea de lucru judecat ce insoteste actele jurisdictionale, deci si Deciziile Curtii Constitutionale, se ataseaza nu numai dispozitivului, ci si considerentelor pe care se sprijina acesta (t. toader, M. Safta, *Contencios constitutional*, Editura Hamangiu, Bucuresti, 2020, Editia a II-a, revizuita si actualizata, p. 372). „Intrucat toate considerentele unei decizii sprijina dispozitivul acesteia, Curtea Constitutionala constata ca autoritatea de lucru judecat si caracterul obligatoriu al solutiei se rasfrange asupra tuturor considerentelor deciziei” (Decizia Curtii Constitutionale nr. 392 din 6 iunie 2017, publicata in *Monitorul Oficial al Romaniei, Partea I*, nr. 504 din 30 iunie 2017).

In acest context, pentru a elimina orice potentiala controversa referitoare la obligativitatea erga omnes a Deciziei Curtii Constitutionale nr. 297/2018 – daca ar mai exista subsecvent publicarii Deciziei Curtii Constitutionale nr. 358/2022 –, in special din perspectiva incidentei acesteia cu privire la situatiile juridice tranzitorii la momentul publicarii, Curtea apreciaza necesar sa analizeze natura juridica a declaratiei de neconstitutionalitate din cuprinsul Deciziei Curtii Constitutionale nr. 297/2018, aceasta fiind apta sa influenteze geometria efectelor respectivului act de jurisdicție constitutională.

In considerentele Deciziei Curtii Constitutionale nr. 358/2022, instanta de contencios constitutional a optat sa abordeze acest topic – natura juridica a Deciziei Curtii Constitutionale nr. 297/2018 – prin raportare la „criteriile traditionale/clasice”, gravitand in sfera dihotomiei dintre deciziile simple/extreme si cele interpretative, pe care le echivaleaza deciziilor cu rezerva de interpretare, statuand ca aceasta „55. (...) nu va putea fi incadrata in categoria deciziilor interpretative/cu rezerva de interpretare.”, ci „61. (...), prin efectele pe care le produce, (...) imprumuta natura juridica a unei decizii simple/extreme (...)”.

In acest context, pentru un plus de claritate conceptuala, Curtea considera ca se impune efectuarea unui succint examen taxonomic al actelor de jurisdicție prin care se realizeaza controlul de constitutionalitate.

In literatura de specialitate s-a aratat ca, in sistemul de drept italian, regasim „cea mai larga varietate de decizii (...) prin care se declara neconstitutionalitatea unei prevederi legale”, pronuntate de o jurisdicție constitutională (a.R. Brewer-Carías in a.R. Brewer-Carías, *Constitutional Courts as Positive Legislators. a comparative Law Study*, Cambridge University Press, New York, 2011, p. 79). astfel fiind, in contextul traditiilor si reperelor comune pe care sistemul nostru le impartaseste cu sistemul de drept italian, inclusiv din perspectiva unei arhitecturi identice a controlului concentrat de constitutionalitate al actelor legislative, Curtea apreciaza ca analiza taxonomiei actelor de jurisdicție constitutională din sistemul italian poate avea o contributie euristica majora benefica evolutiei jurisprudentei. intr-un atare sens, nu trebuie omis ca, in doctrina noastra, s-a sustinut ca „sub aspectul diversitatii (...) practica instantei constitutionale romane este similara celei italiene” (t. toader, M. Safta, op. cit., p. 405).

Astfel fiind, trebuie aratat ca, in sfera deciziilor de admitere – declarative de neconstitutionalitate –, doctrina distinge intre urmatoarele specii: **deciziile simple, deciziile interpretative de admitere stricto sensu si deciziile manipulative**, care includ si unele decizii interpretative lato sensu de admitere „partiala” (G. amoroso, G. Parodi, *Il Giudizio Costituzionale*, Seconda edizione, Giuffrè Francis Lefebvre, Milano, 2020, p. 480, 481 si 486).

Deciziile interpretative de admitere stricto sensu sunt cele prin intermediul carora, dintre interpretarile posibile ale normei si/sau dispozitiei legale atacate, este eliminata, prin declaratia de neconstitutionalitate, acea interpretare contrara legii fundamentale, in vreme ce „interpretarea constitutionala a normei ramane in umbra (G. amoroso, G. Parodi, op. cit., p. 482-483). aceasta tipologie corespunde deciziilor cu rezerva neutralizanta pronuntate de Consiliul Constitutional francez (D. Rousseau, P.-Y. Gahdoun, J. Bonnet, *Droit du Contentieux Constitutionnel*, editia a 12-a, LGDJ, Paris, 2020, p. 421).

Conform unei clasificari extinse, **deciziile manipulative** reunesc deciziile aditive, substitutive, precum si deciziile de admitere „partiala” textuale, respectiv non-textuale (G. amoroso, G. Parodi, op. cit., p. 486). Generic, deciziile manipulative sunt caracterizate prin aceea ca, „desi lasa nealterat textul prevederii legale declarate neconstitutionale [mai exact, in legatura cu care este formulata declaratia de neconstitutionalitate – n.n.] transforma semnificatia normativa, fie reducand sfera de aplicare a normei, fie extinzand-o, situatie in care introduc sau creeaza o norma noua [in cazul deciziilor aditive si substitutive – n.n.]”.

Deciziile aditive declara nelegitimitatea constitutionala a unei dispozitii in partea in care nu prevede ceea ce este indicat in dispozitiv, sanctionand astfel o omisiune legislativa, in vreme ce deciziile substitutive declara neconstitutionalitatea in partea in care norma prevede altceva decat ceea ce actul de jurisdictie constitutionala identifica in mod expres in dispozitiv (G. amoroso, G. Parodi, op. cit., p. 492-493).

Deciziile substitutive sunt, la randul lor, textuale, respectiv non-textuale, dupa cum norma – solutia normativa – formulata in dispozitiv, destinata sa ia locul celei neconstitutionale, identifica sau nu, dupa caz, fragmentul enuntului legislativ substituit la nivelul textului dispozitiei legale afectate de viciul de constitutionalitate (G. amoroso, G. Parodi, op. cit., p. 494).

Notiunile de decizii interpretative si decizii manipulative sunt astfel in parte diferite, prima categorie referindu-se la subiectul deciziei, respectiv o norma obtinuta pe calea interpretarii enuntului legislativ, iar nu o prevedere legala sau un segment al acesteia – acest sens acopera atat deciziile interpretative de admitere stricto sensu, cat si deciziile de admitere „partiala” non-textuale – in vreme ce a doua categorie vizeaza un efect peculiar al deciziei ce consta in alterarea sau manipularea semnificatiei dispozitiei legale contestate, care in plan textual ramane nealterata (G. Parodi, *the Italian Constitutional Court as Positive Legislator*, in a.R. Brewer-Carías, op. cit., p. 610).

Spre deosebire de deciziile interpretative de admitere stricto sensu, deciziile de admitere „partiala” non-textuale, denumite uneori si decizii de ablatie, sunt acea specie a deciziilor interpretative lato sensu prin intermediul carora se declara neconstitutionalitatea uneia dintre normele – solutiile normative – cumulativ exprimate in cadrul dispozitiei legale afectate de nelegitimitate constitutionala, reducand astfel sfera acesteia de aplicare, fara sa ii reduca insa si textul (G. amoroso, G. Parodi, op. cit., p. 486-487). Ele sunt manipulative doar in limitele in care produc o limitare a sferei de aplicare a enuntului legislativ (G. amoroso, G. Parodi, op. cit., p. 487).

Deciziile de admitere „partiala” textuale sunt acelea care produc o mutilare a dispozitiei legislative la nivel

textual alterandu-i totodata semnificatia, sub rezerva ca textul care supravietuieste sa nu aiba o semnificatie normativa autonoma (G. amoroso, G. Parodi, op. cit., p. 486 si 488). Din aceasta perspectiva, deciziile de admitere „partiale” textuale produc efecte similare deciziilor simple cu privire la intreaga dispozitie legislativa (G. amoroso, G. Parodi, op. cit., p. 489).

Avand in vedere explicatiile anterioare si tinand seama de considerentele Deciziei nr. 358/2022, Curtea opineaza ca Decizia Curtii Constitutionale nr. 297/2018 are natura juridica a unei decizii simple/extreme.

Deopotriva, trebuie avut in vedere si faptul ca, prin Decizia nr. 25 din 11 noiembrie 2019 (publicata in Monitorul Oficial al Romaniei, Partea I, nr. 86 din 6.02.2020), Inalta Curte de Casatie si Justitie - Completul pentru solutionarea recursului in interesul legii a aratat ca „problema de drept asupra careia instantele s-au pronuntat in mod diferit excedeaza competentei instantei supreme, Curtea Constitutionala fiind singura care poate statua asupra efectelor deciziilor pronuntate”.

In acest cadru, mai intai, Curtea opineaza ca Decizia Curtii Constitutionale nr. 297/2018 nu poate fi calificata drept o decizie interpretativa de admitere stricto sensu, deoarece nu identifica o multitudine de interpretari potentiale ale normei unice reglementate in cuprinsul dispozitiilor art. 155 alin. (1) C. pen., urmata de eliminarea acelei interpretari contrare legii fundamentale, ca efect al declaratiei de neconstitutionalitate. altfel spus, este cert ca respectivul act de jurisdicție constitutională nu a statuat nicio rezerva de interpretare neutralizanta, care sa elimine interpretarea contrara Constitutiei apta sa „reconstruiasca” norma intr-un sens generator de efecte juridice substantiale compatibile cu exigentele constitutionale, ci, dimpotriva, a sanctionat insasi norma – „solutia legislativa” –, fiind lipsit de relevanta ca a lasat nealterat textul dispozitiei normative.

In al doilea rand, considerentele Deciziei Curtii Constitutionale nr. 358/2022 nu permit posibilitatea calificarii Deciziei nr. 297/2018 ca decizie (manipulativa) aditiva, deoarece instanta de contencios constitutional nu a sanctionat vreo omisiune legislativa, ci o solutie legislativa existenta la nivelul dreptului pozitiv.

In al treilea rand, considerentele Deciziei Curtii Constitutionale nr. 358/2022 **exclud posibilitatea calificarii Deciziei nr. 297/2018 ca decizie (manipulativa) substitutiva, lipsind in dispozitivul acesteia solutia normativa destinata sa substituie, cu sau fara alterarea textului dispozitiei legale, norma declarata neconstitutională. In acest sens este esential de subliniat ca, desi „68. (...) in paragraful 34 al Deciziei nr. 297 din 26 aprilie 2018 a evidentiat faptul ca solutia legislativa din Codul penal din 1969 indeplinea exigentele de claritate si previzibilitate, (...) Curtea observa insa ca **indicarea solutiei legislative din actul normativ anterior a avut rol orientativ** si in niciun caz nu i se poate atribui o natura absoluta, in sensul obligarii adoptarii de catre legiuitor a unei norme identice cu cea continuta de Codul penal din 1969. astfel, Curtea subliniaza ca, desi a sanctionat solutia legislativa prevazuta de art. 155 alin. (1) din Codul penal, deoarece aceasta prevedea ca se poate intrerupe cursul prescriptiei prin efectuarea de acte procedurale care nu sunt cunoscute suspectului sau inculpatului, prin comunicare sau prin prezenta acestuia la efectuarea lor, Curtea nu a impus ca toate actele care se comunica suspectului sau inculpatului sau toate actele care presupun participarea suspectului sau inculpatului sa fie privite ca acte care sunt apte sa intrerupa cursul prescriptiei raspunderii penale, stabilirea acestora intrand in competenta legiuitorului, cu conditia esentiala ca acestea sa indeplineasca exigentele mentionate de catre instanta de contencios constitutional”.**

In al patrulea rand, considerentele Deciziei Curtii Constitutionale nr. 358/2022 **exclud posibilitatea calificarii**

Deciziei nr. 297/2018 drept o decizie (manipulativa) de admitere „parțială” non-textuală (decizie de ablatie) pentru simplul argument ca textul art. 155 alin. (1) C. pen. conține o singură soluție normativă, iar nu o dualitate dintre care una să fie afectată de nelegitimare constituțională. Altfel spus, în contextul unicității soluției legislative nu se poate discuta de plano despre reducerea sferei de aplicare a dispoziției legale afectate de nelegitimare constituțională, ci chiar de anihilarea sa integrală în contextul declarării neconstituționale a soluției legislative în sine.

În al cincilea rând, din considerentele Deciziei Curții Constituționale nr. 358/2022 **nu se poate trage concluzia ca Decizia nr. 297/2018 era o decizie (manipulativa) de admitere „parțială” textuală**, de vreme ce declarația de neconstituționalitate vizează soluția legislativă în ansamblul său, iar nu un fragment al dispoziției legale atacate, prin care aceasta este reglementată. Altfel spus, Curtea Constituțională nu a statuat ca sintagma „orica?rui act de procedura? în cauza?” ar fi contrară legii fundamentale, declarația de neconstituționalitate privind soluția legislativă? care prevede întreruperea cursului termenului prescripției ra?spunderii penale prin îndeplinirea „orica?rui act de procedura? în cauza?”.

Asadar, observam ca asimilarea Deciziei Curții Constituționale nr. 297/2018 cu deciziile simple/extreme s-a efectuat din perspectiva efectelor pe care aceasta le produce, de vreme ce „Curtea a sancționat unica soluție legislativă pe care dispozițiile art. 155 alin. (1) din Codul penal o reglementau”, astfel încât, fără să existe o altă soluție legislativă – normă – în planul respectivului text normativ, care ar pune altminteri problema reducerii sferei sale de aplicare, acesta din urmă nu este idoneu să genereze vreun efect substanțial, deoarece „73. (...), în absența intervenției active a legiuitorului, (...), prin reglementarea expresă a cazurilor apte să întrerupă cursul termenului prescripției răspunderii penale, fondul activ al legislației nu conține vreun caz care să permită întreruperea cursului prescripției răspunderii penale”.

Astfel fiind, fata de considerentele obligatorii ale Deciziei Curții Constituționale nr. 358/2022, Curtea opinează ca Decizia Curții Constituționale nr. 297/2018 este o decizie simplă non-textuală care alterează activitatea substanțială a normei unice pe care textul o conține, în sensul ca, până la data modificării prevederilor art. 155 alin. (1) Cod penal prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2022, respectivul text normativ nu a reglementat un caz de întrerupere a prescripției răspunderii penale, deoarece unica soluție legislativă pe care textul a reglementat-o de la intrarea sa în vigoare la data de 1 februarie 2014 intra sub puterea general obligatorie a declarației de neconstituționalitate exprimate ca atare prin actul de jurisdicție constituțională.

În consecință, Curtea apreciază ca fiind eronată analiza efectuată în Nota Parchetului General nr. 1470 /C/1364/III-13/2022 din 10.06.2022 privind criteriile unitare de aplicare a Deciziei Curții Constituționale nr. 358/2022 și a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 71/2022, prin care se ajunge la concluzia ca actele de procedură îndeplinite în perioada 1 februarie 2014 – 25 iunie 2018 și-au produs efectele de întrerupere a cursului termenului de prescripție.

1.4. Compatibilitatea interpretării date prin Deciziile Curții Constituționale nr. 297/2018 și nr. 358/2022 cu dreptul Uniunii Europene și jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene

In primul rand, Curtea constata ca dispozitiile art. 153, 154 si 155 Cod penal, avand in vedere si **Deciziile Curtii Constitutionale nr. 297/2018** si nr. 358/2022, sunt compatibile cu legislatia europeana. astfel, potrivit art. 12 alin. (2) si (3) din Directiva 1371/2017 privind combaterea fraudelor indreptate impotriva intereselor financiare ale Uniunii prin mijloace de drept penal (Directiva PIF): „(2) In cazul infractiunilor mentionate la articolele 3, 4 si 5 care sunt pasibile de o pedeapsa maxima de cel putin patru ani de inchisoare, statele membre iau masurile necesare pentru a permite investigarea, urmarirea penala, judecarea si pronuntarea unor hotarari judecatoresti pentru o perioada de **cel putin cinci ani de la savarsirea infractiunii respective**. (3) Prin derogare de la alineatul (2), statele membre pot stabili un termen de prescriptie mai redus de cinci ani, dar de minimum trei ani, cu conditia sa garanteze ca termenul poate fi intrerupt sau suspendat in cazul unor acte specifice”. Or, potrivit art. 154 alin. (1) lit. b) si c) Cod penal, termenul de prescriptie generala in cazul fraudelor afectand interesele financiare ale Uniunii Europene si al infractiunilor de coruptie, este de 8 ani sau, dupa caz, de 10 ani. In plus, trebuie observat ca Directiva PIF nu contine vreo prevedere cu privire la natura juridica a prescriptiei raspunderii penale.

Avand in vedere durata acestor termene de prescriptie, nu se poate considera ca, prin aplicarea principiilor legii penale mai favorabile consecutiv Deciziilor Curtii Constitutionale si retinerea unei durate aproape duble fata de standardul minim unional se ajunge la o incalcare a dreptului Uniunii Europene.

In al doilea rand, sfera de aplicare a **deciziei Curtii de Justitie a Uniunii Europene din 21 decembrie 2021 pronuntata in cauzele conexate C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 si C-840/19**, care a avut in vedere completurile specializate in materie de coruptie si de frauda in domeniul taxei pe valoarea adaugata (tVa), **nu poate fi extinsa prin analogie la toate ipotezele care pot pune in discutie incidenta prescriptiei raspunderii penale. Deopotriva, din considerentele acestei decizii nu se poate discerne un temei de aplicare retroactiva a unei legi penale substantiale, cum ar fi Ordonanta de urgenta a Guvernului nr. 71/2022, care ar echivala cu aplicarea retroactiva a legii penale mai severe.**

In al treilea rand, **nu se poate decela existenta unui risc sistemic de impunitate ca urmare a Deciziilor Curtii Constitutionale, strict prin aplicarea ca lege penala mai favorabila numai a termenelor de prescriptie generala de 8, respectiv 10 ani.** Curtea mai noteaza ca din jurisprudenta Curtii de Justitie a Uniunii Europene (taricco 2, cauza C-42/17, M.a.S. si M.B., hotararea din 5 decembrie 2017) nu reiese necesitatea reglementarii unor termene de prescriptie a raspunderii penale mai lungi de 8, respectiv 10 ani si nici ca prevederea unor astfel de termene de prescriptie in materia infractiunilor ce aduc atingere intereselor nationale fata de cea a infractiunilor ce aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii Europene este de natura de a genera un risc sistemic de impunitate. Mai trebuie notat si faptul ca in cauza taricco 2 Curtea de Justitie a Uniunii Europene s-a abtinut a se pronunta cu privire la natura substantiala ori procedurala a institutiei prescriptiei raspunderii penale. Mai mult, reputatul profesor Helmut Satzger a apreciat ca prin hotararea pronuntata in cauza taricco 2 Curtea de Justitie a Uniunii Europene a acceptat prioritatea (primatul) identitatii constitutionale nationale peste obligatia generala de loialtate astfel cum a fost elaborata in cauza „Porumbul Grecesc” („Greek Maize”, cauza C- 66/88, hotararea din 21 septembrie 1989), recunoscand si principiul minimeii interventii a dreptului penal (subsidiaritatii) (H. Satzger, Internationales und Europaisches Strafrecht, editia a 8-a, 2018, p. 9 si 10).

Deopotriva, **exceptia inserata in taricco II** („articolul 325 alineatele (1) si (2) tFUE trebuie interpretata in sensul ca impune instantei nationale ca, in cadrul unei proceduri penale avand ca obiect infractiuni privind taxa pe valoarea adaugata, sa lase neaplicate dispozitii interne in materie de prescriptie care intra sub incidenta dreptului material national si care se opun aplicarii unor sanctiuni penale efective si disuasive intr un numar considerabil de cazuri de frauda grava aducand atingere intereselor financiare ale Uniunii Europene sau care prevad termene de prescriptie mai scurte pentru cazurile de frauda grava aducand atingere intereselor respective decat pentru cele aducand atingere intereselor financiare ale statului membru in cauza, **cu exceptia cazului in care o astfel de neaplicare determina o incalcare a principiului legalitatii infractiunilor si pedepselor, din cauza unei lipse de precizie a legii aplicabile sau pentru motivul aplicarii retroactive a unei legislatii care impune conditii de incriminare mai severe decat cele in vigoare la momentul savarsirii infractiunii**”) a fost prevazuta de Curtea de la Luxembourg tocmai in vederea protectiei drepturilor fundamentale, acordandu-se prioritate acestora si

recunoscandu-se totodata ca principiul legalitatii in materie penala face parte din traditiile constitutionale ale tarilor membre ale Uniunii Europene („La randul lor, instantele nationale competente, atunci cand trebuie sa decida in proceduri in curs sa lase neaplicate dispozitiile in cauza ale Codului penal, au obligatia sa se asigure ca drepturile fundamentale ale persoanelor acuzate ca au savarsit o infractiune sunt respectate. in aceasta privinta, autoritatile si instantele nationale sunt libere sa aplice standarde nationale de protectie a drepturilor fundamentale, cu conditia ca aceasta aplicare sa nu compromita nivelul de protectie prevazut de carta, astfel cum a fost interpretata de Curte, si nici suprematia, unitatea si caracterul efectiv al dreptului Uniunii (...) Daca instanta nationala ar fi astfel determinata sa considere ca obligatia de a lasa neaplicate dispozitiile in cauza ale Codului penal se loveste de principiul legalitatii infractiunilor si pedepselor, ea nu ar trebui sa se conformeze acestei obligatii, iar aceasta chiar daca respectarea obligatiei respective ar permite indreptarea unei situatii nationale incompatibile cu dreptul Uniunii”).

Or, principiul legalitatii impune judecatorului sa procedeze la interpretarea stricta a legii penale si sa nu aplice retroactiv dispozitiile legii penale substantiale, cu exceptia legii penale mai favorabile.

Prin urmare, nu se poate retine existenta unei incompatibilitati intre jurisprudenta taricco II si aplicarea legii penale mai favorabile in materie de prescriptie a raspunderii penale ca urmare a evaluarii incidentei art. 155 alin. (1) Cod penal in interpretarea Deciziilor Curtii Constitutionale nr. 297/2018 si nr. 358/2022.

In aceste conditii, Curtea apreciaza ca fiind eronata analiza efectuata in Nota Parchetului General nr. 1470 /C/1364/III-13/2022 din 10.06.2022 privind criteriile unitare de aplicare a Deciziei Curtii Constitutionale nr. 358/2022 si a Ordonantei de urgenta a Guvernului nr. 71/2022, prin care se ajunge la concluzia ca in cauzele privind infractiuni de coruptie, infractiuni care afecteaza interesele financiare ale Uniunii Europene (infractiunile prevazute in sectiunea 41 din Legea nr. 78/2000, infractiunea de evaziune fiscala atunci cand are ca obiect sustragerea de la plata tVa si infractiunea de contrabanda) suprematia dreptului Uniunii impune continuarea urmaririi sau a judecatii cu ignorarea efectelor Deciziilor Curtii Constitutionale.

I.5. Aplicarea in cauzele pendinte a dispozitiilor art. 155 alin. (1) Cod penal, in forma in vigoare pana la data modificarii sale prin Ordonanta de urgenta a Guvernului nr. 71/2022, conform Deciziilor Curtii Constitutionale nr. 297/2018 si nr. 358/2022, ca dispozitie ce face parte dintr-o lege penala mai favorabila pana la solutionarea definitiva a cauzei

Asa cum am aratat anterior, dispozitiile art. 155 alin. (1) Cod penal au natura unei legi penale substantiale suspuse principiului aplicarii legii penale mai favorabile, care se poate face in temeiul art. 5 alin. (2) din Codul penal si in cazul actelor normative declarate neconstitutionale.

Curtea retine ca in literatura de specialitate s-a aratat ca „**aplicarea legii penale mai favorabile in cazul infractiunilor in curs de judecata** presupune fie un caz de retroactivitate atunci cand legea mai favorabila este legea noua, fie un caz de ultraactivitate, in situatia in care legea mai favorabila este legea veche”, in ambele ipoteze **determinarea urmand a se efectua in concret printr-o operatiune (imaginara) de comparare a efectelor pe care aplicarea legilor penale succesive le genereaza in cauza penala cu privire la situatia persoanei acuzate** (Fl. Streteanu, D. Nitu, Drept Penal. Partea generala, Ed. Universul Juridic, Bucuresti, 2014, vol. I, p. 128 si 134). Unul dintre criteriile prin care se determina in concret legea penala mai favorabila pana la solutionarea definitiva a cauzei este cel al conditiilor de tragere la raspundere penala. In aplicatiunea concreta a respectivului criteriu, doctrina relevanta statueaza ca „va fi mai favorabila legea care (...) prevede un termen de prescriptie mai scurt sau permite implinirea mai rapida a termenului de prescriptie (spre exemplu, nu prevede o

anumita cauza de intrerupere)” (Fl. Streteanu, D. Nitu, op. cit., p. 135).

Prin urmare, fara a fi calificate ele in se ca mitior lex, **Deciziile Curtii Constitutionale nr. 297/2018 si nr. 358/2022 configureaza, prin efectele pe care le produc la nivelul normei inscrite in cadrul art. 155 alin. (1) Cod penal, un veritabil criteriu concret de determinare a legii penale mai favorabile pana la solutionarea definitiva a cauzei, constand dintr-un regim juridic mai favorabil aplicabil unei cauze care inlatura raspunderea penala (prescriptia raspunderii penale). astfel fiind, legea penala care a reglementat in cuprinsul art. 155 alin. (1) Cod penal solutia normativa declarata neconstitutionala, de la intrarea sa in vigoare (1 februarie 2014) si pana la modificarea dispozitiei legale prin Ordonanta de urgenta a Guvernului nr. 71/2022, este o lege penala substantiala in concret mai favorabila persoanei acuzate pana la solutionarea definitiva a cauzei, aplicabila astfel in mod global raportului de conflict.**

Astfel fiind, pentru evitarea oricarui dubiu de interpretare, Curtea subliniaza ca prevederile art. 155 alin. (1) Cod penal, astfel cum au fost modificate prin Ordonanta de urgenta a Guvernului nr. 71/2022, nu pot de plano produce efecte juridice intreruptive de prescriptie dupa intrarea lor in vigoare in cauzele pendinte guvernate de legea penala mai favorabila persoanei acuzate, care include norma declarata neconstitutionala prin actele de jurisdictie constitutionala sus iterate. aceasta va ultraactiva, in aplicatiunea art. 5 Cod penal, guvernand regimul juridic al intreruperii termenului de prescriptie a raspunderii penale si cu privire la actele subsecvente intrarii in vigoare a Ordonanta de urgenta a Guvernului nr. 71/2022.

Prin urmare, Curtea apreciaza ca fiind eronata analiza efectuata in Nota Parchetului General nr. 1470/C/1364/III-13/2022 din 10.06.2022 privind criteriile unitare de aplicare a Deciziei Curtii Constitutionale nr. 358/2022 si a Ordonantei de urgenta a Guvernului nr. 71/2022, prin care se ajunge la concluzia ca interventia legislativa operata prin Ordonanta de urgenta a Guvernului nr. 71/2022 lipseste de efecte dispozitivul Deciziei Curtii Constitutionale nr. 358/2022, astfel ca nu se poate avea in vedere un efect independent si retroactiv al considerentelor aceleiasi decizii.

Curtea noteaza ca in doctrina s-a aratat ca „decizia de constatare a neconstitutionalitatii se va aplica situatiilor juridice pendinte”, de vreme ce Curtea a statuat „ca o decizie de admitere a exceptiei de neconstitutionalitate se aplica in cauzele aflate pe rolul instantelor judecatoresti la momentul publicarii acesteia – cauze pendinte (...) in care respectivele dispozitii sunt aplicabile –, indiferent de invocarea exceptiei pana la publicarea deciziei de admitere, intrucat ceea ce are relevanta in privinta aplicarii deciziei Curtii este raportul juridic guvernate de dispozitiile legii constatate ca fiind neconstitutionale sa nu fie definitiv consolidat” (t. toader, M. Safta, op. cit., p. 374).

In consecinta, referirea expresa a instantei de contencios constitutional la perioada cuprinsa intre momentele publicarii celor doua acte de jurisdictie constitutionala in discutie (25 iunie 2018 - 9 iunie 2022) nu exclude aplicatiunea lor plenara situatiilor juridice pendinte, in care raportul de conflict nu s-a consolidat in lipsa unei hotarari definitive, cum este situatia juridica ce formeaza obiectul judecatii in cauza.

Astfel fiind, Curtea opineaza ca, in aplicarea mitior lex, Deciziile Curtii Constitutionale nr. 297/2018 si nr. 358/2022 se aplica tuturor cauzelor penale care erau pendinte la data de 25 iunie 2018 (data publicarii in Monitorul Oficial al Romaniei a Deciziei nr. 297/2018). In plus, niciun act efectuat in cadrul prezentului dosar penal pana la data de 25 iunie 2018 – cand s-a publicat Decizia nr. 297 din 26 aprilie 2018 – nu poate produce efecte intreruptive de prescriptie a raspunderii penale, in baza unei prevederi legale care, inca de la intrarea sa in vigoare, a configurat o unica solutie normativa neconstitutionala, sanctionata ca atare, atat prin intermediul Deciziei nr. 297 din 26 aprilie 2018, cat si al Deciziei nr. 358 din 26 mai 2022, aplicabile raporturilor juridice de conflict pendinte.

*In lipsa oricaror repere normative concordante cu exigentele impuse de prevederile art. 1 alin. (3) si (5) din Constitutie – statu quo legislativ care, de altfel, a condus la declararea neconstitutionalitatii unicei solutii legislative reglementate de prevederile art. 155 alin. (1) C. pen. –, in pofida evocarii orientative a solutiei legislative din Codul penal din 1969 **in cuprinsul Deciziei Curtii Constitutionale nr. 297 din 26 aprilie 2018, nu pot fi identificate la nivelul dreptului pozitiv in niciun moment, de la data intrarii in vigoare a noii codificari penale substantiale si pana la data implinirii termenului de prescriptie a raspunderii penale, norme care sa identifice actele ce pot genera efectul intreruptiv de prescriptie.** In acest sens, Curtea a statuat in mod clar ca „nu a impus ca toate actele care se comunica suspectului sau inculpatului sau toate actele care presupun participarea suspectului sau inculpatului sa fie privite ca acte care sunt apte sa intrerupa cursul prescriptiei raspunderii penale, stabilirea acestora intrand in competenta legiuitorului, cu conditia esentiala ca acestea sa indeplineasca exigentele mentionate de catre instanta de contencios constitutional.” (Decizia Curtii Constitutionale nr. 358/2022, parag. 68).*

Astfel, pana la data de 30 mai 2022, data intrarii in vigoare a Ordonantei de urgenta a Guvernului nr. 71/2022, in materie penala nu a functionat intreruperea cursului termenelor de prescriptie a raspunderii penale, situatie juridica care va produce efecte in conditiile legii penale mai favorabile in cauzele pendinte. Ipotezele de intrerupere a cursului prescriptiei raspunderii penale in conditiile Ordonantei de urgenta a Guvernului nr. 71/2022 se vor aplica numai cu privire la faptele comise incepand cu data de 30 mai 2022, acestea neputand fi aplicate retroactiv in cauzele pendinte, neavand natura unei legi penale mai favorabile, ci dimpotriva.

Mai mult, trebuie avut in vedere ca art. 7 din Conventia Europeana pentru apararea Drepturilor Omului si a Libertatilor Fundamentale prohibeste de o maniera absoluta aplicarea retroactiva a legii penale in detrimentul persoanei acuzate, consfintind astfel un drept fundamental absolut de la care nu se poate deroga (a se vedea CtEDO, hotararea din 21 octombrie 2013, in cauza Del Río Prada contra Spaniei)".

[*Hotararea poate fi cititi in exclusivitate, integral, aici](#)